

тність; саморегулювати власний стан, емоційну усталеність; створювати психологічно комфортні ситуації, вміти регулювати соціальні відносини під час навчання; об'єктивно оцінювати стан свого фізичного здоров'я, володіти методиками самоконтролю, самооцінки стану здоров'я, самокорекції способу життя; розвивати свої фізичні якості; самостійно підтримувати фізичну активність [1].

Формування здоров'язбережувальної компетенції у дітей можна проводити за допомогою здоров'язбережувальних технологій — це такі технології, що створюють безпечні умови для перебування, навчання та праці учнів у школі та ті, що вирішують завдання раціональної організації виховного процесу (з урахуванням вікових, статевих, індивідуальних особливостей та гігієнічних вимог), відповідності навчального та фізичного навантаження можливостям дитини. [2].

Формування здоров'язбережувальної компетентності майбутнього вчителя біології проходить, як під час занять із дисциплін анатомо-фізіологічного напрямку (гістологія і ембріологія, анатомія людини, фізіологія людини, вікова фізіологія), так і під час занять з дисциплін валеологічно-медичного напрямку: основи здорового способу життя, гігієна, валеологія, основи медичних знань та інші, які дозволяють студентам перейти від розуміння фундаментальних основ фізіології людини до практичного застосування цих знань і, в подальшому, передати їх школярам.

Література

1. Башавець Н.А. Здоров'язбережувальна компетентність майбутнього фахівця як основа його культури / Н.А. Башавець // "Наука і освіта. — 2014 — №1-2. — С.120–123.
2. Ващенко О. здоров'язберігаючі технології в загальноосвітніх навчальних закладах / О. Ващенко, С. Свириденко// Директор школи. — 2006. — №20. — С. 12–15.
3. Тевкун В.В. Здоров'язбережувальні компетенції – основа професійної підготовки майбутніх вчителів фізичної культури [Електронний ресурс] // Режим доступу до статті http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&image_file_name=PDF/VchdpuP_2014_115_60.pdf

ВИКОРИСТАННЯ ФІТОЦЕНОЗІВ ШИРОКОЛИСТЯНОГО ЛІСУ ПРИ ВИВЧЕННІ БІОЛОГІЇ, РОЗДІЛУ «РОСЛИНИ»

Гапон С.В., Сагайдак В.М.

Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г. Короленка

Озброєння учнів ґрунтовними знаннями з біології, прищеплення їм практичних умінь і навичок буде значно ефективнішим при використанні живих біологічних об'єктів, ознайомленні з ними в місцях їхнього існування. Де, як не в лісі, чи на луках можна найкраще ознайомитися з особливостями будови рослинного організму, показати взаємозв'язки організмів в екосистемах. Цей процес здійснюється шляхом екскурсій, ботанічних прогулянок, відвідування міні-екологічних стежок на території школи, тощо. Результативність такого спілкування учнів з природою

буде, насамперед, залежати від ретельної підготовки вчителя, його здатності не тільки захопити учнів красою довкілля, а і вмінням сформулювати світоглядні предметні поняття та практичні навички. Тому метою нашої роботи і є розгляд особливостей вивчення фіторізноманіття лісу в шкільному курсі біології при вивченні рослин.

У результаті наших досліджень встановлено, що флора спорових рослин території вивчення складає 13 видів, квіткових – понад 50 видів. Тому значне фіторізноманіття досліджуваних рослинних угруповань дозволяє використовувати окремих представників для формування предметних ботанічних понять. Так, вивчаючи тему «Корінь» ми формуємо поняття головного, бічного та додаткових коренів. Наочно це демонструємо на прикладі стрижевої кореневої системи сходів липи серцелистої та клена гостролистого. Мичкувату кореневу систему з додаткових коренів розглядаємо в тонконога дібровного.

У темі «Пагін» формуємо поняття стебло, бруньки, листок, а також видозміни пагона – кореневище, бульби, цибулини. Різноманітність стебел демонструємо на прикладі дуба звичайного, ліщини звичайної, конвалії травневої, барвінку малого. Розміщення пагонів у просторі можна показати на прикладі прямостоячих пагонів яглиці звичайної, надземно-повзучих – розхідника шорсткого, витких – хмелю звичайного та інших.

Рослини лісу використовуємо і для формування поняття «листок». Зовнішню будову листка демонструємо на прикладі липи серцелистої, клена гостролистого, клена польового, формуючи поняття «черешок», «листова пластинка», «край листової пластинки», «основа листової пластинки». Прості листові пластинки демонструємо на прикладі вище названих видів, а складні – на прикладі ясена звичайного, суниць лісових. Формуючи морфологічне поняття «жилкування листка» використовуємо листові пластинки дуба звичайного (перистосітчасті), клена гостролистого (пальчато-сітчасті), конвалії звичайної (дугове), осоки волохистої (паралельне). Крім цього, представників широколистяного лісу можна використовувати для формування предметних понять із систематики рослин. Так, вживаючи видову і родову назви, вводимо розуміння бінарної номенклатури. На прикладі рослин лісу формуємо і поняття таксономічних категорій. Вдалим ілюстративним матеріалом є представники родини кленові. У досліджуваному рослинному угрупованні зростають наступні види роду клен: клен гостролистий, клен польовий, клен татарський. Тому, демонструючи відповідні діагностичні ознаки вводимо поняття таксономічних категорій: «рід», «родина», «порядок», «клас», «відділ».

На прикладі фіторізноманіття лісу знайомимо учнів з різноманітністю представників родин: бобові, розові, злакові, зонтичні, формуючи при цьому вміння аналізувати подібні та відмінні ознаки між певними родинами.

У ході формування світоглядних предметних понять на прикладі фітоценозів широколистяного лісу, учитель не повинен забувати і про виховання естетичних, патріотичних почуттів та прищеплювати навички бережливого відношення до природи.

Література

1. Руснак Т. Технології навчання біології. Теорія та практика // Газета – Біологія (Шкільний світ). – 2006. – № 15 (483).

2. Цуруль О. А. Формування в учнів біологічних понять: психолого-педагогічні засади та методичні особливості. Навчально - методичний посібник. – К. : НПУ імені М. П. Драгоманова, 2004. – 247 с.

ОРГАНІЗАЦІЯ НАВЧАЛЬНО-ДОСЛІДНОЇ РОБОТИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПРИРОДНИЧИХ ДИСЦИПЛІН

Оніпко В.В.

Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г. Короленка

Пріоритетними тенденціями сучасної освітньої системи є поглиблення, фундаменталізації, посилення гуманістичної спрямованості, духовної та загальнокультурної складової освіти, формування у майбутніх фахівців системного підходу до аналізу складних педагогічних і соціальних ситуацій, стратегічного мислення, розвиток соціальної та професійної мобільності. Освітній процес, реагуючи на соціальне замовлення сьогодення, сприяє формуванню творчої особистості фахівця, активізації його навчально-творчої діяльності. Якісне оновлення і підвищення ефективності професійної підготовки майбутніх вчителів природничих дисциплін передбачає удосконалення системи організації навчально-дослідної роботи студентів у професійній підготовці яка є невід'ємною частиною підготовки кваліфікованих фахівців у педагогічному університеті як нерозривна складова частина навчального процесу. У сучасних наукових розробках виділяється основний принцип організації навчально-дослідної роботи студентів в університеті – системність, що включає інтеграцію науково-дослідного, навчального процесів і практики, послідовність в освоєнні методів і технологій наукових досліджень відповідно до стадій освітнього процесу, а також використання різних форм організації навчально-дослідної роботи.

У контексті нашого дослідження особливий інтерес представляють напрямки навчально-дослідної діяльності при підготовці майбутніх вчителів природничих дисциплін: залучення студентів до активізації науково-дослідної роботи з проблемних питань природничих наук під час аудиторних занять; навчити планувати, організовувати і координувати науково-дослідну діяльність з іншими дослідниками, науковими школами і науково-дослідними установами; допомагати організовувати роботу із впровадження результатів науково-дослідної діяльності у навчальний процес та під час педагогічної практики; навчити молодих науковців підводити підсумки навчально-дослідної діяльності і обґрунтовувати висновки за результатами наукових досліджень; вишукувати і запроваджувати нові форми організації НДРС на кафедрі з метою підвищення її ефективності.

Ми вважаємо, що в процесі університетської підготовки майбутніх учителів навчально-дослідна діяльність дозволить сформувати вміння та навички студентів у сферах:

- видавничої діяльності (публікації у збірниках наукових праць ВНЗ України);
- обробки статистичних даних за високим рівнем їх достовірності;
- використання різноманітних методів наукових досліджень, кількісних і якісних моделей оптимізації параметрів продукту наукової творчості;